

С. С. Бобчевъ

ЩО СТАВА СЪ ЕКЗАРХИЙСКИЯ ИНСТИТУТЪ?

И общественикътъ, и правникътъ и всѣки интелегентъ гражданинъ не може да не се интересува отъ правовото положение на нашата църква. Отъ единъ добре установенъ редъ, отъ празилното устройство и служене на духовното правосъдие, отъ добрата администрация и грижлива контрола, материална и морална, отъ превилния вървежъ, на кжсо казано на черковното дѣло у насъ — зависи престижътъ на Черковата и сполуката въ нейнитѣ върховни задачи: духовно въздействие върху паството, издигане на неговата върска нравственостъ, истинската негова духовна култура.

Между това не е безизвѣстно, че въ областта на нашата черкова не всичко е благополучно. Сами висши духовни иерей признаватъ това. Признаватъ го и надаватъ викъ за поправане чрезъ „реформа“. А това поправане не изглежда да е на пътъ за скоро сбждване. Въ последната 6 кн. на „Ю. П.“ се появи писмо отъ Високопреосв. св. Варченско-Преславски г. Симеонъ до св. Синодъ въ което, между друго, се правѣше една крайно печална констатация. Като говори за ползата отъ участието на „мирския елементъ“ въ черковното правосъдие, стариятъ и опитенъ кириархъ напомня за разширението на това участие и въ областта на черковното управление и натяква на нашето сегашно свещенство, че то се сматра като особено съсловие, което въ „всичко и всѣкога служи изключително“ (? Р.) и преди всичко на своитѣ „съсловни“ интереси. Присждата е тежка. Тя е може би и прекалено строга, толкова повече, като се издава въ форма абсолютна, безъ смекчѣния, безъ изключения. Но, като вадимъ „олкото щете „дара“ отъ тежкитѣ думи — все остава съществено върното: има нѣщо ненормално въ черковнитѣ отношения, стрей и служба. Това ненормално се състои, между друго, и по особено въ това, че Черковата ни е неустроена, даже разнебитена. А кой мисли и кой трѣбва да се грижи за това устройство?

Лани на страницитѣ на това списание ние изказахме нѣкоя мисли и направихме конкретни препоржки за „дрѣбни и едри реформи“ за строителството на Черковата. И само лани ли? И само въ това списание ли се даватъ мнения за това? Обаче, които трѣбва „не даватъ ухо“ на тѣзи мнения. Не само не обръщатъ внимание. Тѣ сж недоволни, тѣ се сърдятъ . . . Но тѣ не се оправдаватъ.

За насъ сж представлявали и представляватъ голѣмъ общественъ интересъ занятията на архикерейскитѣ съвѣща-

ния и свещеннически събори. Последнитъ архиерейски съвещания и XIV свещеннически конгресъ особено ни интересуваха за да видимъ какви сериозни належащи мѣрки мислятъ и решаватъ нашитъ духовни лица за черковното строителство. И уви! ние сме пакъ изненадани съ редица наистина умѣстни решения, но нѣма ни едно по голѣмия, по жизнения въпросъ за общо черковно строителство, между друго, единъ голѣмъ въпросъ отъ грамадна важностъ за черковния редъ, дисциплина, устройство, не се засѣга, както би трѣбвало открито, решително, дълбоко: въпросътъ за екзархийското достоинство.

Достойни и умѣстни сж решенията на XIV свещ. съборъ по много за егнати въпроси: по братствения печатъ, по религиозно-просвѣтната дейностъ, по материалното положение на духовенството, по между-черковното положение на клира и за националнитъ малцинства, по братственната дисциплина, по свикването на черковно-народенъ съборъ, по приравняване по цензъ и право на свършилитъ свещенническитъ училища, по незаконнитъ съжителства, гражданския бракъ, второбрачието на свещеницитъ и автономията на Черковата — но всички тѣзи решения, положенія и препорѣжки едва, мисля, сж достатъчни за да се достигне голѣмата цель: да се издигне морално и материално духовенството, да се уреди черковния институтъ и да се постави той на достойна висота и така да се добие една истинска автономия, не само бюджетна, материална за какъто се чупятъ много копия, но една духовна идейна автономия необходима за полезно строително и възпитателно творчество . . .

И защо се избѣгва да се засѣга въпроса за екзархийското достоинство въ черковата? Защо не се сложи всѣки на мѣстото му? Гѣй както върви сега — не може. Необходимо сж строителство, творчество, отговорностъ. Тогазъ ще може да се трѣгне изъ по правия пътъ. Сега? Кой е отговорниятъ. Всѣки се извинява съ „бременността“ си въ управлението на черковата. Екзархийскитъ архиереи сочатъ изъ св. Синодъ. Той бездействува въ св. Синодъ казва: „ние не сме още уредени. Нѣмаме председателство!“ И съ спокойна съвестъ свалятъ вината за всичко за смѣтна на трети лица, главно на правителството, което не е до известна степенъ безотговорно и даже невиновно за „безредието“, което блещи по всички линии въ българската черкова.

Казваме и подчертаваме по всички линии, защото и селски и градски храмове у насъ сж се обърнали, особено въ нѣкои дни презъ годината, на клубове, на кафенета, за да не кажемъ по лошо; защото въ епархийски и даже синодни управления не се вижда да се цели същественото подобрене на духовната, духовно-културната страна въ черков-

ното строителство; защото, колкото и да е тежко да се каже, все пакъ не може да се замълчатъ и нѣкои макаръ извънредно рѣдки случаи на морална разврата; защото . . . но би се отишло много и много далечъ. Кой е отговоренъ за всичко това? Защо не се постъпи сериозно, енергично, коренно къмъ строителство? И може ли все така съ години и даже десетилѣтия да се стои безъ лице, което точно опредѣлено, споредъ черковния редъ, да знае, че е отговорно за вървежа и положението на Черковата?

Въпросътъ не е маловаженъ. Той не се касае само до Черковата. Той е много жизненъ и дълбокъ, а засѣга и цѣлия общественъ и държавенъ строй, той влиза въ областъта на едно здраво и правилно държавно-правно строителство.

Има ли кой да се проникне отъ върховното значение на този въпросъ?

Варна, 19. VIII. 29.
